

Een 6-jarige met een koffertje. Nazmiye Oral (1969) werd als kind naar haar grootouders in Turkije gestuurd. En bijna uitgehuwelijkt. Dat maakte haar bindingsbang – ook later nog, met haar dochters. Nu is ze meer betrokken en heeft grote plannen. Ze wil de wereld veroveren. Met liefde.

TEKST: LIDDIE AUSTIN | PRODUCTIE & BEELD: JACQUELINE DE HAAS

NAZMIYE ORAL

**‘Ik kies voor liefde.
Dat durf ik nu’**

Op een donkere maandagmiddag vinden we Nazmiye Oral op een Amsterdams terras. Kan ze roken terwijl ze praat. Glas gemberthee met citroen erbij, een groot glas ijskoud water ernaast. Een van de twee jassen die ze voor de zekerheid altijd draagt, gaat uit. Karren met rammelende lege flessen, auto's van waaruit keiharde muziek schalt en bellende fietsers komen voorbij, maar zij zit goed.

En het gaat haar ook goed. Ze heeft succes met haar columns voor het NTR-programma *De nieuwe maan*. "Na de eerste keer dacht ik al: hier vallen al mijn talenten perfect samen. Ik hou van over iets nadenken, van schrijven en van iets overbrengen met je stem, met je ogen, met alles wat je in je hebt. Ik ben heel dankbaar dat ik de gelegenheid krijg dat te doen." Binnenkort staat ze in het theater met het door Daria Bukvić voor Het Nationale Theater in samenwerking met Zina Platform geregisseerde *Onze straat*.

Daarnaast speelt ze nog steeds samen met haar moeder Havva *Niet meer zonder jou*. Nu al ruim drie jaar reizen ze stad en land af met deze bejubelde voorstelling waarin ze als gelovige moeder en afvallige dochter schurend met elkaar in gesprek gaan.

"Ik ben in gesprek om het ook op buitenlandse festivals te krijgen. Vroeger had ik na een seizoen gezegd: nou, dat was het dan. Maar nu ben ik daadkrachtiger en denk ik: hoezo? We zijn pas begonnen! We kunnen er nog zoveel méér mee. De film (registratie van de voorstelling en de reacties erop van de familie, *red.*) moet op z'n minst ook op de Belgische, Duitse, Engelse en Franse televisie worden uitgezonden. Omdat hij steengoed is in zijn eenvoud en authenticiteit. Ik vind dat mijn moeder en ik er een stukje in laten zien van een gesprek dat iedereen zou moeten voeren. Ook in die zin is het een waardevol werk." In eerste instantie was het helemaal niet de

bedoeling dat het theatrale gesprek tussen moeder en dochter Oral zou gaan. "Als theatermaker wilde ik de tradities aan de kaak stellen waar je als kind van Turkse ouders tegenaan loopt. Al die regels waarover ik niks mocht zeggen, en heel veel mensen met mij. De stilzwijgende regel binnen de gemeenschap is: je bent in de traditie opgegroeid maar omdat je je er niet aan houdt, mag je er niks over zeggen. Je mag misschien wel jezelf zijn, maar daar willen we niks van horen en niks van zien. En als je het te bont maakt, moet je weg. Het gesprek daarover moest eens gevoerd worden, vond ik. Het liefst tussen iemand van de oudere generatie en iemand van de nieuwe. Dat wij dat gingen doen was vooral een praktische overweging: als ik dat wilde, moest ik het zelf doen en met wie van de oudere generatie zou ik dat kunnen doen? Mijn moeder! Ze zei meteen ja."

Jezelf kunnen zijn

Het werkte, denkt Oral, omdat ze zonder verborgen agenda aan de slag gingen. "Ik had geen vooropgezet einddoel. Het was ook niet dat ik iets wilde goedmaken of dat ik hoopte dat mijn moeder me eindelijk zou gaan begrijpen. Dat is vaak de valkuil waarin je in zo'n gesprek terechtkomt: te hoge verwachtingen. Maar als je die loslaat, als de ander mag blijven denken wat die wil, als er geen oplossing hoeft te komen – ja, dan kan er iets ontstaan. Voor mij is het belang van een dergelijk gesprek dat je elkaar ten diepste leert kennen en verder met elkaar kunt leven als jezelf. Er blijkt een veld te bestaan dat een miljoen keer groter is dan het veld waarin je over alles hetzelfde denkt: een oneindig groot, troostrijk, vrij veld, waarin je jezelf kunt zijn en toch superdicht bij elkaar kunt staan. Waarin je zonder gêne ook verschillen en irritaties kunt bespreken, vanuit liefde en diep wederzijds

begrip. Het is altijd beter om de waarheid te kennen, hoe pijnlijk die ook is, dan ernaar te moeten raden."

Eenzaam & vernederd

Als kind was Nazmiye Oral al eigenzinnig. Toch? Droog: "Dat zegt mijn moeder, ja. Ik heb zelf een andere beleving. Ik denk dat ik tot mijn 6de een heel *outgoing*, goedgebekt kind was met veel zelfvertrouwen. Dat veranderde toen ik op mijn 6de naar mijn grootouders in Turkije werd gestuurd. In die tijd werd nog gedacht dat we tijdelijk in Nederland zouden wonen: mijn vader was gastarbeider die na verloop van tijd terug zou gaan naar Turkije. Daarom was het handig als ik daar vast naar school ging en goed Turks zou leren spreken."

Ze heeft lang gedacht dat de tijd die ze in Turkije doorbracht alleen maar geweldig was geweest: het land, de mensen, de overweldigend mooie natuur. "Maar toen ik met mijn moeder begon te werken, merkte ik dat er ook een andere kant van dat verhaal was. Ik had het ook als een straf ervaren dat ik niet meer bij mijn ouders mocht wonen; ik moest iets verkeerd hebben gedaan waardoor ik bij mijn grootouders werd achtergelaten. Voor mijn gevoel was ik daar gedumpte.

Ineens zag ik wat dat met mij had gedaan: daardoor ben ik een enorme pleaser geworden, en extreem wantrouwend en bindingsbang. Ik stond altijd met mijn koffertje klaar om als eerste weg te kunnen. Die pijn moest erkend worden: ja, voor een kind was het niet niks. Ik miste mijn moeder, ik was eenzaam, ik voelde me vernederd.

Onbewust dacht ik: wacht maar, papa en mama, op een dag neem ik wraak. Nu ik ook die donkere kant van het verhaal accepteer en er zelfs de voordelen van inzie – ik heb het ►

‘Ik viel niet op Turkse mannen. Waarschijnlijk omdat ik me niet veilig bij hen voelde’

doorstaan en er ook veel van geleerd, kan ik verder met mijn leven.”

Eigenzinnig

Op haar 10de was ze terug in Hengelo, vastbesloten om niet meer op te vallen zodat ze niet weer zou worden weggestuurd. “Voor mijn gevoel heb ik tot mijn 18de een soort heel doziel, haast comateus bestaan geleid. Daaruit ontwaakte ik toen mijn moeder me wilde uithuwelijken aan de zoon van Turkse vrienden. Ik wilde niks liever dan iedereen tevreden stellen, maar dít? Alles in me schreeuwde: nee! Ik wilde niet trouwen, ik wilde studeren en op mezelf wonen. En toen zei mijn moeder iets dat mij in mijn autonomie sloeg: ‘Je vader en ik plegen zelfmoord als jij weggaat.’ Dank je wel, dacht ik meteen, tof dat je dat zegt. Tot dat moment zat ik, hoe stoer ik ook deed, nog in een spagaat tussen wat ik wilde en wat mijn ouders van mij verwachtten. Maar toen mijn moeder dát zei, stond er iets in mij op. Zo gaan we het niet doen, dacht ik. Ik ben jouw kind, ik heb recht op jouw steun. Jij mag kiezen: ga je me helpen verhuizen en houden we contact of laat je me los? Want weg ga ik sowieso.” Lachend: “Uiteindelijk denk ik dat mijn moeder toch gelijk had: ik was altijd al eigenzinnig.”

Supergroot pluspunt

Ze vertrok naar Arnhem en ging studeren. Niet lang daarna stierf haar vader, pas 47 jaar oud. Met haar moeder bleef het contact moeizaam, zeker toen Nazmiye ook nog eens met een Nederlandse man thuiskwam, die de vader van haar dochters werd. “Gemengde relaties had je toen nog nauwelijks, ik was weer eens de eerste. Het was voor mijn moeder echt moeilijk maar ze heeft het geweldig gedaan. Een Nederlandse man kiezen was voor mij deels weer een uiting van verzet

tegen de gemeenschap. Maar ik dacht ook écht dat ik niet op Turkse mannen viel. Nu moet ik erkennen dat ik me toen waarschijnlijk niet veilig voelde bij hen.”

Dat is inmiddels veranderd. “Mijn huidige vriend is Koerdisch. We zijn nu bijna vier jaar bij elkaar. Toen ik verliefd op hem werd, merkte ik hoezeer ik dat Turkse had gemist. En hoe heerlijk het is dat ik nu alle registers kan bespelen. Hij kan me vertellen over zijn dorp van vroeger en me Turkse liedjes laten horen, en dan snap ik waarover hij het heeft. Tegelijkertijd kunnen we óók Nederlands met elkaar praten en naar klassieke muziek luisteren. Beide werelden komen samen. Dat is een supergroot pluspunt. Ik kan bij hem de Naz zijn die columns doet bij *De nieuwe maan*, de Naz die acteert, de Naz die moeder is, maar óók de Naz uit Anatolië, die brood bakt en groenten inmaakt.”

Op de vraag of ze de Naz uit Anatolië nu meer toelaat: “Bij hem heel erg. Daar was ik ook dorstig naar, zonder dat ik dat me daar zo bewust van was. Ik hou er enorm van dat ik bij hem echt vrouw kan zijn. In het Engels heb je daar een goed woord voor dat wij in het Nederlands niet kennen: *homemaker*. Ik vind het mooi dat ik een thuis kan maken. Dat is een gigantisch onderschatte vrouwelijke kracht, vind ik. Maar natuurlijk vind ik het nu fijn om *homemaker* te zijn omdat ik daarnaast ook in mijn talenten leef. Mijn vrouwelijke intelligentie, zoals ik dat maar noem, zet ik ook in om geen oorlog tussen mijn vriend en mij toe te laten, om dat veld tussen ons naar een hoger plan te trekken. Ik dacht altijd dat ik heel liefdevol was maar in alle eerlijkheid: ik ben lang met een getrokken zwaard door het leven gegaan waarmee ik bij het minste of geringste uithaalde. Nu denk ik: ik kies voor liefde. Dat is een heel andere instelling. ▶

‘Onbewust dacht ik: wacht maar, papa en mama, op een dag neem ik wraak’

CV

- 1969** Geboren in Hengelo
- 1987** Studeert aan de Arnhemse Kunstacademie en het Maurits Binger Film Instituut (scenarioschrijven)
- 1997** Geboorte dochter Yasmin
- 1999** Acteert in de VPRO-serie *Hertenkamp*
- 2000** Geboorte dochter Leyla
- 2003** Wekelijkse column in *de Volkskrant* (tot 2012)
- 2004** Speelt in voorstelling *De gesluierde monologen*
- 2005** Richt samen met onder anderen Adelheid Roosen Zina Platform op
- 2011** Publiceert roman *Zehra*
- 2015** Maakt onder regie van Adelheid Roosen de voorstelling *Niet meer zonder jou*, samen met haar moeder Havva. Hiermee treden ze nog altijd op
- 2016** Wint Gouden Kalf in de categorie Beste Actrice Televisiedrama voor haar rol in de film *In vrijheid*
- 2017** Speelt *Niet meer zonder jou* in New York. Maakt onder regie van Mijke de Jong de gelijknamige film
- 2018** Columnist tv-programma *De nieuwe maan*
- 2019** Speelt in *Onze straat*, een voorstelling van Het Nationale Theater in samenwerking met Zina
- 2019** Maakt en speelt met Marcus Azzini in *God is een moeder* bij Toneelgroep Oostpool in samenwerking met Zina

11X KORT

Altijd bij zich

“Sigaretten, make-up, pasjes, telefoon”

Groot voorbeeld

“Verschilt per dag”

Grootste angst

“Zeg ik niet”

Droomrol

“Iemand spelen die anderen troost, blij maakt, ontroert, bijblijft”

Altijd in de koelkast

“Etherische oliën voor mijn homemade huid-balsemlijn Havva en smoothie-ingrediënten voor mijn dochters”

Sterk punt

“Lef, doorzettingsvermogen, open voor kritiek en groei”

Zwak punt

“Hulp vragen en delen van zorgen nog aan het leren. Soms ongeduldig en daardoor hard ten opzichte van anderen”

Trots op

“Met stip: mijn dochters, moeder en familie omdat ze zo ontzettend badass moedig zijn geweest om de film ‘Niet meer zonder jou’ op te nemen met ons allen”

Onmisbaar

“Yasmin en Leyla”

Ter ontspanning

“Meditaties van Ten of Cups Ministries en YouTube-filmpjes van Jenna Marbles”

Levensmotto

“De waarheid zal je bevrijden”

Een daad waar moed voor nodig is. Het kan veel zachter, opener, met minder ego. Dat durf ik nu.”

Bindingsbang vs. betrokken

Haar dochters, voor wie ze in co-ouderschap met hun vader zorgt, zijn inmiddels 22 en 18 jaar oud. Voor hen waren de verhalen die ze in *Niet meer zonder jou* hoorden deels nieuw. “Ze vonden het best heftig dat ze het tegelijkertijd met het publiek te horen kregen. Daar hadden ze een punt. Ik kon alleen maar zeggen: ik kon het op geen andere manier. Dit is waarom ik dit vak heb gekozen: om de dingen die ik in mijn leven tegenkom vorm te geven en aan te gaan. Het is trouwens ook zo dat ik hen niet over mijn slechte ervaringen met mijn moeder heb verteld omdat ik wilde dat zij hun eigen relatie met haar konden opbouwen, niet gekleurd door mijn herinneringen. Dat is gelukkig gelukt.”

Na de televisieregistratie van het stuk kreeg ze er weer van haar dochters van langs, vertelt ze. “Ze zijn superslim en niet bang om mij de waarheid te zeggen. Geweldig vind ik dat. ‘Nou mam,’ zeiden ze, ‘het moet allemaal heftig voor je zijn geweest. Maar wij denken dat jij, omdat je niet alles van je moeder mocht, ons té vrij hebt gelaten. Je was te weinig aanwezig in ons leven. Daar hebben we last van gehad.’ Ik kan het inmiddels met droge ogen vertellen maar het was zo pijnlijk om te horen! Want het is waar: zelfs met mijn dochters was ik bindingsbang. Het idee dat zij van mij afhankelijk waren vond ik lang doodeng. En de bemoeienis van mijn moeder vond ik dermate onderdrukkend dat ik die in mijn moederschap heb verward met dominantie. Het laatste wat ik als moeder wilde was zo dominant zijn. Begrijp me niet verkeerd, en dat weten mijn dochters ook: van afstand

‘Ik hou ervan iets over te brengen met je stem, met je ogen, met alles wat je in je hebt’

hield ik ze wel in de gaten. Als ik dacht dat het niet goed ging, greep ik in. Maar ik geloof ook wel echt in: doe maar. Je hebt er niks aan als ik je dwing of als ik je voorzeg, je zult het zelf moeten leven en ervaren.”

Dankzij die gesprekken met haar dochters doet ze nu haar best om meer betrokken te zijn. “En ik heb ze beloofd: als jullie over tien jaar willen dat ik op de plek van oma ga zitten, en dat jullie mij dan iets te vertellen hebben, *I’m in!*”

En zo heeft *Niet meer zonder jou* Nazmiye Oral veel gebracht. “Ik ben er ook op werkgebied mezelf door geworden. Ik had natuurlijk columns geschreven, een roman, al die dingen. Maar *Niet meer zonder jou* zie ik als mijn geboorte als maker. Hallo, laatbloei! Ik zit vol met nieuwe plannen. Wie weet, komt er nog een rol in een internationale film. Want dat is uiteindelijk mijn doel: *to conquer the world with love.*” ■

